

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek

N^{ro}. 133.

19. Listopada 1821.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety Amerykańskie donoszą o oddaniu Powstańcom Kartageny w dniu 4. Lipca.

Hiszpania.

Korrespondent Hiszpański Dziennika rozpraw zawiera z Madrytu z d. 5. Października okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych P. Felii, wydany do wszystkich Naczelników politycznych, w którym naucza ich, siź nietylko tak nazwani Servile okazują się bydź nieprzyjaciółmi Konstytucyi, lecz i ci, co pod larwą patriotyzmu powodowani wszystkimi namiętnościami i sprawami, częścią z chęci panowania, częścią jako błędne narzędzia obcey polityki, sprawują zamieszanie i nieład a przeto osłabiają Konstytucyją i przyprawiają ją o upadek.«

Universal zawiera adres Riega do Stanów, datowany z Farsana z d. 6. Października, dokąd Jenerał ten miał się udać z Lerydy, dla bliskości tamże żółtey gorączki. W adresie tym powtarza on znnowu, że Minister Woyny, Dón Sanchez Salvador, złożył go z urzędu przez osobistą nienawiść, z powodu znanego napadu w Arcos de la Frontera na d. 2. Stycznia 1820. Chce on bydź sądzonym i twierdzi, że Stany winne są zadosyć uczynienie narodowi Hiszpańskiemu, który chce wiedzieć, dla czego dozwalał trwać dotąd systematowi Ministeryium inkwizycyjnemu i pełnemu tajemnie, czemu używają tak godnych środków dla okrycia haubą imion tych, którzy narodowi swoje poświęcili życie; czemu postępują z nim tak haniebnie, podczas gdy od szczeniencom Arcybiskupom i Biskupom, dozwalał wykrywać iawnie niechęć swoją przeciwko nowemu systematowi, i jakim sposobom dzieje się, iż chcą co chwila zburzyć budowę wolności, którą wzniosł naród z tak wielką sławą w roku 1820? — Z Barceliony dowiadujemy się, iż pierwsze środki, na które umowili się lekarze Francuzey z Juntą zdrowia, na tem za-

sadzały się, aby uboższa część ludności, około 6000 osób wynosząca, koczowała na watach miasta w umyślnie do tego wybudowanych szałasach, i tam utrzymywana była na koszt publiczny. Koszta te opędzane będą częścią przez Rząd, częścią przez pożyczkę zaciągniętą w mieście i ze składek w całej Hiszpanii otworzonych. — Niestety, zda się potwierdzać, iż wielki ładunek przemyconych towarów, których wyładowanie ułatwiło kilkuset ludzi zbrojnych w Murcyi, zaniósł żółtą gorączkę do Murcyi i Alihantu. Walencya ze dwóch stron zagrożona zarazą, zamknęła bramy oprócz jedney, aby łatwiej uważać mogła na przybywających. Względem Malagi nie zupełnie ustały obawy. W Madrycie podwojono środki ostrożności, wszyscy wychodzący z miasta muszą się opatrzyć w karty, dla okazania ich za powrotem, a od d. 14. począwszy wszystkie bramy są o godzinie 8 wieczorem zamykane.

Dziennik rozpraw umieścił wyiątek z listu prywatnego pisanego z Madrytu z dnia 18. Października, który wyraża: »Dzienniki pochwalają szczególnie gorliwość i patriotyzm z odbytych wyborów w niektórych miastach półwyspu. Tymczasem liberaliści wyznają, iż trudną mieli rzecz do wykonania. Poznaemy już te roboty, a wiadomości nadchodzące z wewnątrz kraju podają nam w tej mierze bliższe objaśnienia: Na zgromadzeniach wyborczych popełniano prawdziwie tyranie; w wielu tych zgromadzeniach, gdy się ukazali wyborcy do głosowania, tak ich lżono i łambiono, iż się natychmiast oddalić musieli; na innych bardzo podeyrzane osoby puszczały w obieg listy na rzecz znanych Jakubinów. Tu Oficjrowie załogi spalili publicznie listę wyborców, ponieważ takowi nie przypadli onym do myśli, i przytém grozili, iż podobnie obeydą się z wybranymi. Gdzie indziej, kupa zbrojnych z widocznem gwałtem rozpedziła Juntę wyborczą. Wszystek ten nieład popełniały różne stronnictwa, zowiące się konstytucyjnemi lub liberalnemi. W Orihuela i Elche ten nieład do naywyższego doszedł stopnia przyczem mocno

uderzała obciężność władz, niektóre nawet zaniebdały donieść o tych wypadkach Rządowi. Wszędzie obławioną straszną wściekłość przeciwko wszystkim, którzy byli jako Serwiles niebezpieczni, tymczasem liberaliści deptali bezkarnie wszystkie ustawy. Zda się być rzeczą nieodzowną, aby Rząd w tak ważnej sprawie przedsięwziął dzielne środki, a wprawdzie należałoby mu iak najsypieszniej działać, zwłaszcza, że obawiać się należy, iż wybory parafialne dalekie, by wyrazić mogły życzenia prawych i spokojnych obywateli, raczej są iedynie dziełem zabiegów i stronnicstwa, i pociągają za sobą najsmutniejsze rezultaty.«

W Stanach codziennie widoczniej się okazuje, iż pomiędzy członkami tychże jest silne stronnictwo antyministryalne. Co dotąd chwiałą się budowę systemu reprezentacyjnego utrzymywało, była przynajmniej pozorna zgoda trzech Władz; od dzisiaj zaczyna się już dzielić. Cały Naród i Europa widzi, iż Hiszpania niewie żkąd wziąć ma pieniądze na zaspokoienie koniecznych wydatków; że pożyczki nieprzyszły do skutku, że podatki niewpływają, i niewpłyną, że handel upadł, przemysł zniszczony i nabor do woyska nie czyni postępu. Systemat powszechnego zakazu wprowadzania towarów, sprawił, iż przemycanie niezmiernie wzięto gorę pozbawiając kraiu najsypieszniejszych i najlepszych dochodów. Systemat ten mógłby być zaprowadzonym, gdyby kassy były pełne, aby przeszto podnieść kunszt narodowe. Ponieważ takich przypadków niema, zatem systemat ten jest zgubny, i nawet dowiedziono, że dochody z cła zaledwie wystarczają na opłacenie urzędników cłowych, którzy ponieważ źle są płatnymi, pobłażają przemycaniu.«

»Nadzwyczajny goniec przywiózł bardzo niepomyślne wiadomości z Pamplony. Wybory były tam najpierwey powodem do wzburzenia umysłów. Załoga chciała głosować i mieć wpływ na wybory. Rozkaz dzienny Jeneralnego Kapitana, obznaomił każdego z powinnościami, iakie winien dopełniać, a wtedy dopiero zaczęły się wybory spokojnie. Umysły zostały znowu wzburzone, ponieważ Aptekarza liberalnego wybito kłiem podczas wyborów; Officerowie wzięli to za zgwałcenie systemu konstytucyjnego, i dnia następującego zanieśli z tego powodu skargę. Wieczorem, gdy dobosze uderzyli w bębny na capstrzyk, zaczęto na nich rzucić kamieniami; żołnierze nie czekając rozkazu Officerów, ieli za broni. Powszechny już był zgietk, i gdy Officerowie przybyli do koszar, już kompanie stały pod bronią w zamiarze wyruszenia. Officerowie

podali drugą prośbę, dla otrzymania zadosyćuczynienia za obrazę wyrządzoną korpusowi na osobach doboszów. Naczelnik polityczny uskarsza się w swojej odezwie na władzę muncypalną, ponieważ nie w przyzwolonym czasie przedsięwzięta środki do utłumienia rozruchów, Władza muncypalna ze swojej strony, zadaie Naczelnikowi politycznemu kłamstwo a wszystkie te czynności przyczyniają się do utrzymania umysłów w zburzeniu. Kapitan Jeneralny żądał oddalenia Naczelnika politycznego, albowiem ten nie jest bez nagany. Podczas, gdy oczekiwano odpowiedzi Rządu, całe miasto było w największem poruszeniu. Grenadierom prowincyynym dano rozkaz do wyruszenia. Władze muncypalne wystąpiły. Kommissarzy w okolicy, dla przeszkodzenia, aby mieszkańcy przyległych wsi nie mieli udziału do tych sporów, a podług ostatnich listów spokojność ma być zupełnie przywróconą. Tymczasem dodadź muszę i to, iż mieszkańcy nie byli zadowolnieni żadnym pułkiem, które dotąd w Pamplonie rozłożone były, i ten pułk jest już trzecim, z tych, które w ciągu 18 miesięcy wysię musiały z Pamplony, i że powszechnie w całej prowincyi Nawarze nie są kontenci z nowego porządku rzeczy.«

»Żaden Dziennik Stolicy nie ważył się namięnić o przełożeniu przez Antonio Tollery Banquello Stanom podanego, a w Dzienniku Kadyxeńskim dostownie umieszczonego. Przełożenie to jest pomnikiem bezprzykładney rewolucyjney zuchwałości i bezwstydu. Ze autor tegoż ieszcze jest wolny, dowodzi do iakiego stopnia doszedł nieład. Akt ten (o którym już w naszych gazetach namieailśmy) brami w sposobie następującym:«

»Do dostoynego Kongressu Narodowego:«

»Reprezentanci Narodu!«

»Mimo wszystkiego« nisłowania, iakiego do-
«kłada Infant Don Carlo's, dla przekonania
«świata, że Ferdynand VII. jest oswobodzi-
«scielem Hiszpanii, i mimo, że Król sposobem
«niegodziwym i haniebnyu dopuścił się ze-
«zwolić na takie zbrodnicze przywłaszczenie,
«to przecie tenże nie może zupełnie zdobyć
«siebie tak pięknym tytułem, który mu nie przy-
« należy i na który wcale nie zasłużył.
«Sława ta zachowana jest większym i godniej-
«szym duszom, iakiego. Niechay Król wie, iż
«zanim przywłaszczy sobie ten zaszczyt, ma-
« si pierwey stać się onegoż godny. Atoli nie
«czas teraz wniść do rzędu cłowych mężów
«wielkich, których pamięć samę tylko Hiszpa-

»nii udziela blasku, do rzędu owych mężów, którzy w początku r. 1820 oyczynę swoją od najsiekleyszego z wszystkich tyranów uwolnili i rozszerzyli po ziemi zasady, które tem są droższymi, że dotąd były nieznanne. — W Kadyxie, d. 22. Września 1821.«

(podpis.) »Antonio Tollery Banquello.«

»Akt ten, iak iawnie się okazuje, iest prawdziwym wezwaniem do rewolucyi przeciwko Królowi, i wściekłem i haniebnem pismem potwarzem. Stany nie naganivszy bynajmniej auterowi i nie pociągnąwszy go do odpowiedzialności, zwrócily mu takowy! Ministeryum milczało!«

Wielka Brytania i Irlandya.

Z Londynu dnia 26. Października. —

Zgrozy w Hrabstwie Irlandzkim Limerick wciąż trwaia; włóścianie owej okolicy mieli się przysiaść, aby przez gwałty, osiągnąć zmniejszenie podatków grantowych, dziesięćcin i tax, które ich mocno uciskają.

Podczas zgromadzenia odprawionego w oberzy Londyńskiej w sprawie Sir R. Wilsona miał mowę P. Lambton, w której między innemi wyraził: »że Jenerał Major Sir R. Wilson, służył oyczyźnie 29 lat; zaszczytnie pełnił on swoje powinności w Europie, Azji, Afryce, w Portugalii, Hiszpanii, Holandyi, we Włoszech i Rossyi. Atoli żadnego z orderów, które go zdobią, nie odebrał od swojej oyczyzny.

Z Londynu d. 30. Października. — Buntownicy w Hrabstwie Limerick żakują swoich czynności, oddają zrabowane rzeczy i t. p., a zwłaszcza, w skutek przelożeń i napomnień Duchownych Katolickich.

Francya.

Z Paryża d. 27. Października. — Dzieisiezy Monitor zawiera pomiędzy innemi co następuje: »Pomimo sprzeciwiających się wiadomości, szybko po sobie następujących, nie iest ieszcze rozwiązanem pytanie o pokoiu i wojnie względem Turków i Greków. Potrzeba stać się niedowierzaającym na te rozszerzane wiadomości. Powszechna sprawa, nawet samych Greków, iest pokóy. Połączenie się flott: Konstantynopolitańskiej, Egipskiej i Algierskiej zjednoczyła zgoda (nie dla tego, aby się dozwolnić zniszczyć), którą Grecy zaprowadzi się starali do poruszeń swego czastkowego powstania. Za nim się te eskadry połączyły, zajęli byli Grecy kilka warowni w Morei; atoli własne kapitulacyie zlamali, iż pozabiali w niewolę wzięte załogi. Turcy wy-

sadzili znaczne siły na ląd w różnych miejscach Peloponezu, i sprawiedliwie obawiać się potrzeba o sprawę Greków. Pomimo wielu odezw do młodzi Europeyskiej, nie można iednak tey pomocy porównać z ową, która przed kilku laty ze skutkiem nastąpiła dla powstańców Ameryki Hiszpańskiej. Wiadomo, że nieszczęśne ofiary owych wezwań znalazły na obcej ziemi nędzę i śmierć. Nie żyjemy inż w czasach krucyaty.«

»Odnowienie Stanów w Madrycie zdale się bydz drugim aktem rewolucyi Hiszpańskiej. Wybory natężają uwagę wszystkich. Chciwi stawy wynoszą się, stronnictwa czynią związki, a ponieważ systemat wyborowy nie ma takich podstawy, któraby sama wpływała ze sprawy towarzystwa, zatem widoczna nader iest, że się obawiać należy złego zwykle ztąd wynikającego. Podobne przykłady widzimy w wyborach z roku 1791. Ażaliż te same zasady i te sama fakta nie pociągną za sobą może tych samych skutków?« —

Zjednoczone Niderlandy.

Z Brukselly d. 29. Października. — Z nad granic Francuzkich donoszą, że wszystka młodzież wezwana do uzupełnienia iazdy z klasy roku 1819, iakoteż kompanie wyborcze piechoty w całym Państwie, otrzymać miały rozkaz znaydowania się w kilku dniach przy chorągwiach swoich; inż wielka liczba była w pochodzie na swoje przeznaczenie. Z drugiej strony niektóre pułki stojące po załogach wewnątrz kraju wyruszyły ku Pireneom, dla wzmocnienia tak znacznego kordonu, który się ciągnie od Oceanu aż do morza śródziemnego.

Królestwo Sardyńskie.

W Monitorze z dnia 29. Października czytamy: »Podczas ostatnich rozruchów w Piemencie Biskup Asti przymuszony przez Juntę rewolucyjnę wydał w d. 19. Marca list Pasterski, którym nakazał *Te Deum* i modły wpośród owczesnych wypadków. Wspomniony Biskup otrzymał pod d. 1. Września Stolicy Świętey napomnienie, w którym mu wyraźnie nakazano, aby wydał nowy list Pasterski odwołujący ow wydany dnia 19. Marca.

Prałat ten, który to tylko przez słabość uczynił, wydał teraz list Pasterski, zawierający odebrane napomnienie Stolicy Świętey i uroczyste odwołanie dawniey popełnionego błędu. Odwołanie on każdy artykuł nowym artykułem, i zbija najobszerniey całą treść swojego listu Pasterskiego z d. 19. Marca.

Niemcy.

Donoszą z Trewiru: »Hrabia Edmund Kesselstadt, szanowny Prałat, pochodzący z najdawniejszej rodziny Niemieckiej, iak mówią, zezwalając na zaszczytne życzenia Oyca Świętego i swojego Monarchy, przyjął w prawdzie ofiarowaną sobie godność Biskupa, atoli nie chciał przywiązanej do teyże godności płacy 8,000 talerów Pruskich. Im rzadszymi są w naszych czasach egoizmu takie dowody patriotycznego i Chrześciańskiego sposobu myślenia, tem bardziej zasługują na pochwałę.

»Towarzystwo Przyjaciół badawcze naturę«, w Frankforcie, mianowało swoim członkiem honorowym, Wice-Króla Egiptu Mehemuda Alego.

Turcyja.

W Wenecyi, iak tamedzne gazety donoszą otrzymano wiadomość, iż we trzy dni po przybyciu połączoney floty Tureckiej do zatoki pod Patras, wysiadło na ląd z eskadry Egipskiej pod tą twierdzą 1000 ludzi, którzy połączywszy się z wojskiem załogi pod dowództwem Jussuf Baszy uderzyli na Greków oblegających Patras. Za pierwszym pokazaniem się Turków opnścili Grecy linię swoją i oszancowali się na wzgórzu, z kąd zaczęli sytać mocny ogień kartaczowy na Turków, lecz ci nie ustąpili, ale owszem uderzyli na Greków; zdobyli wzgórze, opanowali wszystkie baterie i korpus Grecki tak ściśle wprzód trzymający w oblężeniu Patras rozproszyli; Grecy udali się w góry.

Multany i Wołoszczyzna.

Z nad granic Multan d. 14. Listopada. — Dnia 5. b. m. napadli w Jassach Rossyjskiego poddanego Hadzi Mandiros w iego mieszkaniu Janczarowie należący do 71. Orty (oddziału), i zabrali mu 3 kufry z klejnotami i różnemi rzeczami w wartości 300 tysięcy piastrow. Na doniesienie Salich Baszy w dniu następnym, uczynione przez uszkodzonego, odebrał Agassim Aga (pierwszy Aga) rozkaz wyszukania i poymania winnych. Powiodło się mu to, i takowych po nieco niełagodnem z nimi obeysciu przystawił dowodzcy miasta, który onych uwięzić rozkazał. Zabrane rzeczy odkryto i oddano właścicielowi.

Tegoż samego dnia Agassim Aga nie obawiając się nie złego, położył się w mieszkaniu swoim po południu dla wypocznienia, gdy niespodziewanie napadnięty od 160 Janczarów 71. Orty, którzy wystrzelawszy bron i pistolety do okien i drzwi, ieli szukać Agassim Agę, aby się pomścić za uwięzienie swoich towarzyszy. Służebni Agi zaledwie mieli tyle czasu, że Pana swojego obudzili ze sna i ukryli w kominie, gdzie go wściekłe Janczary szczęściem nie znaleźli. Druga kupa Janczarów z teyże samey Orty, napadła na dom dowodzcy miasta, który ledwie mógł tylnemi drzwiami uysć, i czem prędzey wezwał 38. Ortę Janczarów na pomoc; tymczasem uwolniono uwięzionych. Poczem wszczęła się formalna potyczka między 38. i 71. Ortą Janczarów na ulicach Jass, i trwała więcey godziny. Z oboiey strony legło kilku Janczarów na placu, a 40 raniono. Tymczasem dla przywrócenia spokoyności wydał Salich Basza rozkazy Baszy Baszliaga, który nadsięgnawszy w 1,000 ludzi zapewnił biiących się o zadosyuczynieniu i zniewolił ich do rozeyścia się.

W nocy napadnięto z rozkazu Salich Baszy hersztów w ich mieszkaniach i bez wszelkiego sprawy wytoczenia, ścięto. Gdy ich towarzysze dowiedzieli się o tem dnia następnego, sarkali na to, lecz nic nie przedsięwzięli. Wtedy 38. Orta, która wspierała Rząd dnia poprzedzającego, zaczęła żądać głośno wydania 10 ludzi z owey buntowniczey 71. Orty pod iey zarządzenie, lub wysłania oney za Dunay, i przy odeysciu poczty iaszczepoyność nie byla przywróconą w Jassach. Kaymakan Stefan Wogorydy, który w d. 6. przybył dla uspokojenia rozruchu, zaledwie uszedł wściekłości Janczarów, którzy otoczywszy powoz, strzelali doń i swoiemi nożami (handzans) takowy porabali. Pokazanie się Baszy Beszliagi, ocaliło mu życie i tak z boiaźnią uniknął śmierci.

Tatar, który przybył na d. 8. b. m. do Jass z Konstantynopola, przywiozł urzędową wiadomość, że flota Turecka zaisła Grecką. Zapewniał on, iż iak wiadomo mianowany Xięciem Wołoszczyzuy, lecz przez W. Portę z Konstantynopola oddalony Xięce Skarlat Kali machi został przywołany dla udania się na swoje przeznaczenie; tym czasem woyska Tureckie pomnażają się w Multanach i niedawno przybyło znowu przez Barlad do Jass 1200 ludzi.